

تجزیه و تحلیل فارسی پنجم، چاپ ۱۳۹۹ بر اساس نظریه فرای

فرخنده جمعه پور، معصومه چنگچی، زهرا رنجبری، سکینه اسلامی

- ۱- کارشناس آموزش ابتدایی، دانشگاه شهید بهشتی بندرعباس
- ۲- کارشناس آموزش ابتدایی، دانشگاه شهید بهشتی بندرعباس
- ۳- کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه آزاد بندرعباس
- ۴- کارشناس آموزش ابتدایی، دانشگاه شهید بهشتی بندرعباس

چکیده:

تدوین و اصلاح و تغییر کتب درسی از نیازهای مبرم نظام آموزشی هر کشوری است که از این طریق بتوان به تدوین و طرح محتوای کتب جدید دست یافت و دانش آموزان را با سیر پیشرفت جهانی و کشوری، همگام ساخت و نیز به اصلاح و تغییر محتوای کتب دست زد تا از این طریق مطابق نیاز فراگیران، موضوع درسی و جامعه حرکت کنند. لذا تعیین درجه پیچیدگی زبانی و یا به عبارت دیگر درجه و سطح خوانایی متن یکی از مهم‌ترین محورهای تحلیل محتوایی کتب درسی به شمار می‌رود. در همین راستا سطح خوانایی کتاب درسی پنجم ابتدایی بر اساس تکنیک شاخص فرای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. آنچه از تحقیق محتوایی کتاب فارسی پایه پنجم به دست آمده حکایت از آن دارد که سطح خوانایی متن این کتاب در حد نسبتاً خوب بوده و با معیارهای پذیرفته شده متخصصان و در راس آن تکنیک معیار فرای مطابقت دارد، همچنین در قسمت پرسشها نیز همخوانی و درگیری بالایی با سطح اندیشیدن دانش آموزان مشاهده می‌شود.

مقدمه:

تحلیل و بررسی محتوایی کتاب درسی به تصمیم‌سازمان، دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان کمک می‌نماید تا در هنگام تدوین کتابهای درسی تصمیمات صحیحی اتخاذ نمایند تا میزان نواقص و کاستی‌ها را به حداقل رسانند. (قراستی- سال ۱۳۹۵ ص ۱۰)

«شعبانی» تحلیل محتوایی کتاب درسی را یک روش علمی برای تشریح و ارزشیابی عینی و منظم پیامهای آموزشی میدانند. (شعبانی، ۱۳۸۴، ص ۱۸۰)

پس در جمع بندی تعاریف تحلیل محتوای کتب درسی یک شیوه‌ی پژوهشی رقیق، عمیق و پیچیده است که از طریق تجزیه و تحلیل متون به تعیین تعداد مفاهیم و واژه‌های درون متن می‌پردازد تا ارتباط بین مفاهیم، معانی، تاکیدات و دلالتها را مشخص می‌کند و رای توصیف و طبقه بندی مقوله‌های موجود در پیام آشکار از طریق درک موقعیت و شرایط سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نویسنده به تغییر آثار و پیامدهای پیام در فراگیر پردازد. (قراستی- سال ۱۳۹۵ ص ۱۲)

در این راستا، این پروژه و تحقیق قصد دارد محتوایی کتاب درسی جدید التالیف فارسی پنجم ابتدایی را بر اساس نظریه خوانداری فرای تجزیه و تحلیل کند و میزان مشارکت پرسشها را در تثبیت یادگیری مفاهیم آموزشی بررسی کند، باشد که بدین وسیله کمکی به مؤلفان این کتاب در جهت بهتر شدن مطالب آن شده باشد.

یکی از مهمترین روشهای تحلیل محتوا سنجش سطح خوانایی یا تعیین درجه پیچیدگی زبانی متن آموزشی است که با ارزشیابی متغیرهایی چون هجاها، کلمه‌ها و جمله‌ها اندازه‌گیری می‌شود نقش واژه‌ها به عنوان یکی از عوامل موثر در ساده نویسی از دیر باز در زبان فارسی مورد توجه بوده است. چنانچه متخصصان این حوزه بر این باور بوده و هستند که کلمات خوش آهنگ معمولاً تعداد سیلابشان از دو یا سه بیشتر نیست و از همه مهمتر کاربرد کلمات با سیلابهای بالا و یا واژه‌هایی که تلفظ آنها دشوار باشد، از شیوا سخن کاسته و موجب دشوار شدن متن می‌شود. تکنیک فرای در مقایسه تکنیک‌های متن خوانی دیگر چون فلش، کانینگ و ... مزایایی دارد. از جمله میتوان به عمومی بودن این تکنیک اشاره کرد. بدین صورت که تکنیک‌های دیگر غالباً بر حسب سن فراگیر، متن را به لحاظ خوانایی سنجش می‌کنند، حال آنکه تکنیک فرای محدود به سن مشخص نیست بنابراین عمومیت بیشتری دارد و برای سنجش همه این کتابها کاربردی است. از سوی دیگر امکانات این تکنیک، بومی شدن آن